

ПАЗАРЪТ, КАТО ИНТЕЛИГЕНТЕН ИНФОРМАЦИОНЕН ХЪБ В ДИГИТАЛНАТА ИКОНОМИКА

гл. ас. д-р Ваня Хаджиева
Нов български университет, гр. София

THE MARKET AS AN INTELLIGENT INFORMATION HUB IN THE DIGITAL ECONOMY

Chief Assist. Prof. Vanya Hadjieva, PhD
New Bulgarian University, Sofia, Bulgaria

Резюме

Пазарът е социален феномен с хилядолетна история в рамките на която пазарите се развиват и надграждат различни функции и регламенти в услуга на потенциалните пазарни и непазарни субекти. В условията на глобална икономика, информацията се превръща във стратегически ресурс, който е ключов за успеха на съвременните бизнес модели. Глобални пазар изпълнява пълноценно функциите на съвременен интелигентен информационен хъб, който балансира глобалните търговски процеси през 21-ви век.

Ключови думи: пазар, глобална търговия, информационен хъб,
JEL Класификация: D47, G10

Abstract

The market is a social phenomenon with a millennial history within which markets develop and upgrade various functions and regulations in the service of potential market and non-market subjects. In the conditions of a global economy, information becomes a strategic resource that is key to the success of modern business models. Global Marketplace fully fulfills the functions of a modern intelligent information hub that balances global trade processes in the 21st century.

Keywords: marketplace, global trade, information hub
JEL Classification: D47, G10

Въведение

Глобализацията е явление, което провокира обособяването на т.нар. глобален пазар, които обединява повечето пазарни центрове в системна обвързаност в рамките на която се реализират разменните отношения. По своята същност глобалния пазар е социално-икономически феномен, които се утвърждава в рамките на 21-ви век, като фокусен център на съвременните икономически, политически и социални отношения на глобалното общество. В условията на глобална общност, информацията се превърна в стратегически ресурс за всеки бизнес, което провокира анализът на ключовите характеристики на глобалния пазар. Целта на представеното изследване е да се анализират характеристиките на глобалния пазар през призмата на неговата информационна обезпеченост и ролята му на интелигентен информационен хъб посредством, които се обезпечават разменните процеси в съвременното глобално общество. Обект на анализ са характеристиките на системата на глобалния пазар, в контекста на повсеместната дигитална трансформация.

Глобализацията – предизвикателството на новото време.

Глобализацията е комплексен социален феномен, който радикално промени животът на съвременния човек засягайки, както икономическите, така политическите и социалните отношения, културата, религиите и всички останали сфери на съвременния живот. Обособяването на глобалния пазар е пряк резултат от утвърждаването на феномена глобализация, който преобрази търговските, политическите, културните и т.н. отношения през 21-ви век. Глобализацията следва да се възприема, като **динамичен процес в развитие (към сегашния момент), в рамките на който се елиминира значението на административните структури и деления, с цел оптимизиране на отношенията между заинтересованите субекти и реализиране на желаните цели – политически, икономически, корпоративни, социални и т.н.**

Независимо от това как се възприема глобализацията, концепцията е утвърдена от академичната общност, заемайки все по-важно място в социалните и хуманитарните науки, а дори и в природните и приложни науки, което има своята причина: невъзможно е да бъде разбран светът през 21-ви век без разбирането на глобализацията и всеостранните ѝ ефекти и проявления. В съвременните условия, нито една организация и/или отделна личност не може да остане незасегната от ефектите на глобализацията, защото именно тя определя дневния ред на съвременното общество. Глобализацията като всеобхватен процес не подминава нито една съвременна организация, като моделира нейното поведение и глобалния пазар не прави изключение.

Глобалния пазар – същност и характеристики.

Пазарът е социален феномен стар колкото света, може да се твърди, че още първобитните хора са използвали размяната за да удовлетворяват различните си потребности, което по същество е доказателство за първите пазарни отношения. Към днешния етап на развитие пазарът **е обществена форма на размяна, система от икономически взаимоотношения между заинтересовани субекти, която се осъществява на специално определено за целта място наречено пазар, което не винаги е обвързано с конкретно физическа локация.** Класическият пазар е безспорно събирателен център на икономически, политически, социални, религиозни, културни, образователни и т.н. интереси, но каква е интерпретацията за глобалния пазар към актуалната икономическа ситуация?

В сайта на Cambridge Dictionary за глобалния пазар се казва, че е съвкупността от всички хора от всички части на света, които купуват или биха искали да купят нещо (Cambridge dictionary, 2022).

Друга интерпретация приема, че Глобалният пазар се отнася до световния икономически пазар, на който бизнесът работи днес, купувайки и продавайки както готови продукти, така и труд, материални и енергийни ресурси. (Definition, 2022)

В речникът на Лонгман за глобален пазар се казва: „пазар дейността по закупуване или продажба на стоки и услуги във всички страни по света или стойността на продадените стоки и услуги“ (Longman dictionary, 2023)

Глобалният пазар е термин, използван за описване на обмяна на стоки, идеи и услуги, свободен от географски граници. (Navigating the Global Marketplace, January 24, 2020)

Пазарът, на който стоките и услугите на една страна се търгуват (купуват или продават) на хора от други страни. (William Amone, 2015, p.22)

Към днешния етап на обществено развитие **глобалния пазар** следва да се възприема, като понятие с което се описва обмяна на активи (стоки, идеи, услуги, права, деривати, дигитални и виртуални активи) в системата на глобалните икономически

отношения. По същество глобалния пазар е пазар за който може да се твърди, че притежава всички характеристики на класическия пазар – **локация, активи обект на търсене и предлагане, участници, регулации, технологична инфраструктура. Всички тези характеристики обвързани в системно взаимодействие формират т.нар. глобален пазар на които се търгуват активи без ограниченията на географските граници и локации.**

Ключовите характеристики на глобалния пазар са представени на фиг.1, както следва:

Фигура 1. Ключови характеристики на глобалния пазар

Източник: авторска визуализация

Разглеждайки ключовите характеристики на глобалния пазар следва да се открие неговият системен характер, който има определяща роля в глобалния контекст. Глобалният пазар е съвкупността от елементи за която е характерна причастност, подреденост, взаимодействие между отделните елементи и свойството системност – следва да се възприема, като система за която е характерно взаимодействие, което обвързва отделните елементи на системата, както и взаимодействие на системата със заобикалящата среда.

Пазарът е социален феномен с хилядолетна история в рамките на която пазарите се развиват и надграждат различни функции и регламенти в услуга на потенциалните пазарни и непазарни субекти. В условията на глобална икономика, информацията се превръща във стратегически ресурс, който е ключов за успеха на съвременните бизнес модели. Глобални пазар изпълнява пълноценно функциите на съвременен **интелигентен информационен хъб**, който балансира глобалните търговски процеси през 21-ви век.

Освен системния характер на глобалния пазар са присъщи и други характеристики обусловени от системността, като:

- **Обхвата на глобалния пазар.** Като всеобхватна система глобалния пазар има неограничен обхват, който не се влияе от географски локации и административни граници;

- **Участници на глобалния пазар** на практика са всички потенциални субекти желаещи да се включат в глобалните размени процеси, защото глобалния пазар е всеобщо достъпен пазар;

- **Локацията на глобалния пазар** е дигитална, тоест в рамките на системата са обхванати всички пазарни центрове по света, обединени в пространството на Интернет, което не се влияе от географска локация и национални граници;

- **Регулациите по отношение на глобалния пазар** могат да се представят в две групи. От една страна това са утвърдените и разписани административни регулации, които регламентират работата на отделните пазарни средища. От друга страна съществуват и т.н. неписани регулации, които са неформални, но в не по-малка степен регулират работата на системата на глобалния пазар;

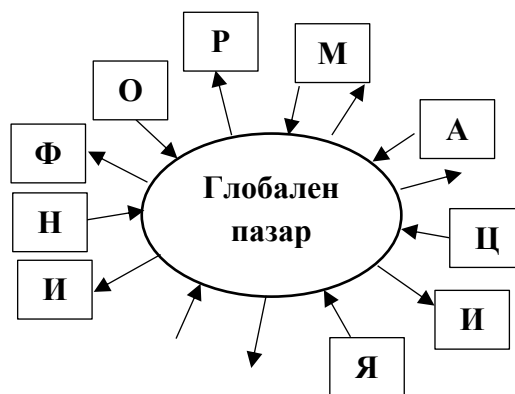
- **Активите търгувани на глобалния пазар** са ценности, които покриват целият спектър на търсене и предлагане, които е възможен. Изхождайки от всеобхватния характер на системата на глобалния пазар следва да се има предвид, че от системата на глобалния пазар не следва да се елиминират и т.н. “незаконни” пазари на наркотици, оръжия и т.н., които също са елементи на глобалната система. Друга група ценности, които се търгуват са и т.н. крипто активи, които са децентрализирана алтернатива на утвърдените фиатни пари;

- **Парите в рамките на системата на глобалния пазар** имат и второ измерение освен класическите пари в качеството им на универсален измерител на ценността на благата и това са т.н. крипто активи, които в последните години добиха огромна популярност.

Глобалния пазар, като интелигентен информационен хъб

Търговията е стара колкото самият свят, защото съпътства човешката еволюция още от древността, когато хората разменяли излишъците от притежанията си, като по този начин се опитвали да задоволят потребностите си – така именно се появяват първите търговски (*пазарни*) *взаимоотношения*. По своята същност търговските взаимоотношения са производствени дейности, които се осъществяват между заинтересовани агента (продавачи и купувачи) с цел задоволяване на конкретни нужди и потребности. Търговските отношения са цялата съвкупност от сключени сделки между физически лица, юридически лица и държави с цел размяната на активи и отстояването на позиции, не са рядкост случаите в които бизнес отношенията опосредстват политически, културен, технологичен, личностен и т.н. обмен. Благодарение именно на тези всеобхватни търговски отношения базирани на глобализацията и технологичните иновации днес хората и компаниите научават и имат възможност да бъдат част от стопанските отношения, които се случват на все по-глобалния пазар, който се явява фундамента на глобалното общество. Пазарът е сърцето на глобалната икономика, което събира и въвлича субекти по целия свят в системата на глобалните търговски отношения.

Пазарът може да се представи като информационен хъб в съвременните обществено-икономически отношения, защото на пазарните средища се концентрира целият информационен поток - информация свързана с търсенето и предлагането на активи, цената на активите, количествата, очакванията на пазарните субекти и т.н. В същото време пазара е отворена система, която взаимодейства двупосочно с околната среда (глобалното общество), както е показано на фиг.2.

Фигура 2. Пазарът, като интелигентен информационен хъб

Източник: авторска визуализация

Работа на всяко пазарно средище, без значение от неговата локализация, размер специализация протича двупосочно – от една страна на пазара се генерира информация, относно търсенето, предлагането, цената, количествата, качеството и т.н. на активите, която мигновено става достояние на глобалния потребител. Успоредно с това в глобалното общество (заобикалящата среда) се случват събития, които оказват влияние върху поведението на пазарните субекти и тази информация мигновено достига до пазарните участници и се проектира в тяхното пазарно поведение. Този информационен трансфер е стар, колкото са стари и самите пазари, но в рамките на глобалното общество този информационен процес тече изключително бързо благодарение на технологичните иновации, които опосредстват живота през 21-ви век.

В този контекст може да се твърди, че съвременният глобален пазар изпълнява ролята на информационен хъб, който концентрира информационните потоци и прави генерираната информация всеобщо достъпна за всеки член на съвременното глобално общество. Системния характер на глобалния пазар е резултат от концентрацията на множество пазарни центрове, като всеки отделен пазарен сегмент изпълнява функцията на информационен хъб.

От техническа гледна точка информационните хъбове се разграничават в три групи

- *Пасивни информационни хъбове*, които позволяват на пакетите физически да се разпространяват от един порт към всички останали, като не регенерират или почистват сигнала, не се нуждаят от захранване.

- *Активни информационни хъбове*, позволяват на пакетите физически да се разпространяват от един порт към всички останали, като ги регенерират. Тези хъбове се нуждаят от захранване.

- *Интелигентни информационни хъбове* – работят като активен информационен хъб, но имат възможност за диагностициране.

Съпоставяйки технологичните характеристики на информационните хъбове със съвременните пазари с висока степен на убеденост може да се твърди, че **глобалния пазар изпълнява ролята на интелигентен информационен хъб** в съвременното глобално общество, защото:

- Глобалния пазар концентрира информационните потоци от различни пазарни центрове и непазарни източници,

- Глобалния пазар осигурява всеобща достъпност на генерираната информация,

- Глобалния пазар реагира на въздействията на околната среда,

- В случаите на форсмажорни събития в обкръжаващата среда глобалния пазар имат механизми, посредством които да коригира поведението на пазарните субекти, като се предотвратяват икономически аномалии и катастрофи.

Глобалния пазар през 21-ви век изпълняват пълноценно ролята на **интелигентни информационни хъбове**, които балансират информационните потоци и поведението на въвлечените субекти в глобалните търговски отношения, посредством динамичния двупосочен трансфер, който се реализира в системата на глобалния пазар.

Заключение

В рамките на представеното изследване на ключовите характеристики на глобалния пазар, може да се заключи, че системата на глобалния пазар, която обвързва болшинството пазарни центрове в системна съвкупност пълноценно изпълнява ролята на интелигентен информационен хъб, който балансира устойчивите търговски отношения в глобален мащаб между заинтересованите пазарни и непазарни субекти през 21-ви век.

Системата на **глобални пазар успява да поддържа структуриран баланс** през повечето време, като не са изключение и ситуации на спадове и възходи при които различните пазарни механизми се задействат по естествен път (търсенто и предлагането балансират кризисните ситуации) при липса на външна регулативна намеса;

Глобалния пазар, като система има устойчива структура, която през хилядолетната си история успява устойчиво да се развива и надгражда, като към момента обхваща неизброимото множество от пазарни центрове почти по целия свят в динамична система, която реагира своевременно на различни външни въздействия, като балансира форсмажорните ситуации;

Използвана литература

1. Cambridge dictionary, 2022, виж: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/global-market>) достъп на 1.5.2023
2. Definition, 2022, виж: <https://www.dictionary.com/e/word-of-the-year/>, достъп на 12.6.2023
3. Longman dictionary, 2023, виж: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/global-market>, достъп на 13.6.2023
4. Navigating the Global Marketplace, January 24, 2020
5. William Amone, 2015, p.22, виж: <https://www.globalization-partners.com/blog/navigating-the-global-marketplace/>, достъп на 27.6.2023

Информация за контакт с автора:

гл. ас. д-р Ваня Хаджиева

Нов български университет, департамент: Администрация и управление

E-mail: vhadjieva@nbu.bg